

ערך ה

ביאור הגמרא בחולין (ל, ב): החליד והגרים במיעוט סימנים

והדברים הללו נראים לי קשים כגידין ומרים כלענה, ואין הלב מקבלם, להטריף במיעוט סימנים, לא במיעוט ראשון דקנה, ולא במיעוט אחרון בין דקנה בין דושט. במיעוט ראשון דקנה אין להטריף, מידי דהוה אחצי קנה פגום, דתניא לעילט הרי שהיה חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא וגמרו שחיטתו כשרה, וכדתניא נמי שחט חצי גרגרת ושהא בה וגמרה כשרה, הילכך בין שהא בין החליד בין הגרים במיעוט ראשון דקנה, והשאר שחט יפה, שחיטתו כשרה. ובמיעוט אחרון בין דושט בין דקנה אין להטריף, דכיון דשחט רובא והוא כבשרא בדיקולא, היאך יעלה על לב איש לומר שחלדה ושהייה והגרמה פוסלין באותו המיעוט, אילו הניחו שלם אותו המיעוט, שחיטתו כשרה, והשתא דשהא בו והחליד בו תהיה פסולה^א, הלכך מכח סברא זו אין פנים להטריף דבר זה. וגם מכח ראיות הרבה אין להטריף דבר זה, חדא דהא אמרן לעיל בגמרא^א לא בעוף, וכשרה ממה נפשך, דאי מחצה על מחצה כרוב הא עבד ליה רובא, אלמא מכי עבד ליה רובא שוב אין שהייה פוסלת באותו המיעוט, ומה שאמר המורה דלא סמכינן אהיא שינוי^א, מכל מקום אי לאו דפשיטא להו לאמוראי הא מילתא דאין שהייה פוסלת במיעוט אחרון, לא הוה מצי לשנויי ליה הכי^ב. ותו, דבהדיא תניא בפ'

* גרסינן בפ' השוחט^א: בעי רב פפא החליד במיעוט סימנים מהו. פירש המורה^ב: לאחר ששחט רובה בהכשר, מי אמרינן הא אישתחית שפיר ברוב סימניו, או דילמא כולה חדא שחיטה היא והא אית בה חלדה, ובמיעוט קמא פשיטא לן דנבלה ודאי, [תיקון], וכל תיקו דאיסורא לחומרא^ג. ולגבי הגרמה נמי דפירקין קמא^ד בין שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש, ובין הגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש, ובין שחט שני שלישים והגרים שליש, מספקא לן דילמא כרבנן טרופאי סבירא לן דמטרפי בכל חדא מנייהו, ועבדינן לחומרא. ואע"ג דתניא לעיל^ה שחט חצי גרגרת ושהא בה וגמרה כשרה, ואוקימנא בעוף, וכשרה ממה נפשך, דאי מחצה על מחצה כרוב הא עבד ליה רובא, אלמא דמכי עבד רובא בכשרות לא חיישינן לפיסולא דמיעוטא, לא סמכינן אהיא שנוי^א, דדחויי הוא דדחייה, ומשום^ה דמחצה על מחצה אינו כרוב, ובשחיטה קמייתא לאו מידי עבד, וכי שהא בפלגוי קנה לא איטריף, אבל במיעוט בתרא בין דקנה בין דושט, ובמיעוט קמא דושט מיטרפא. ואף בהלכות גדולות כתוב^ו: והיכא דשהא במיעוט סימנים בין בתחלה בין בסוף אסור, דכיון דלא אפשר, לא עבדינן להיתרא אלא אזלינן^ז לחומרא, עד כאן דברי המורה.

(דפוס וארשא). (ח) לפנינו ברש"י ובה"ג: עבדינן לחומרא, "לא — להיתרא אלא אזלינן" ליתא. (ט) שם כח, א. (י) שם כח, ב. (יא) וכ"ה בר"ן על הרי"ף דף ו, ב ובחדושי הרשב"א ל, ב ד"ה החליד. (יא*) כט, א. (יב) וכן כתב בעל המאור (רי"ף דף ז, א) ד"ה

* רבינו בפסקיו חולין בשיטת הקדמונים (בלוי) עמ' כח מציין לעיין כאן. (א) חולין ל, ב. (ב) רש"י ד"ה החליד. (ג) לפנינו ברש"י: תיקו ולחומרא. (ד) יט, א. (ה) כח, ב בסופו. (ה*) לפנינו: וטעמא משום. (ו) לפנינו בהגהות הב"ח: כפלגא קמא דקנה. (ז) דף קכה, ד

וכי היכי דחזינן בפירוש שאין הגרמה פוסלת במיעוט בתרא, הכי נמי אית למימר בחלדה ובשהייה, שאין פוסלין במיעוט בתרא, ומה ראה רב פפא לשאול בחלדה ורב הונא בר נתן לקמן^י לשאול בשהייה, ומה ראה התלמוד שלא פשט להם מכל אלו הראיות והעמיד בעייתם בתיקו, ומה נשתנו חלדה ושהייה מכל שאר הלכות שחיטה, למה לא שאלו דרס במיעוט סימנים, או עקר במיעוט סימנים, או הגרים, כאשר שאלו על החלדה ועל השהייה, למה נסתפקו באלו יותר מאלו^{כא}.

הילכך נראה לי דכל היכא דשחט רוב סימנים בכשרות, כל מאי דעביד במיעוט בתרא, או חלדה, או שהייה, או הגרמה ודרסה ועיקור, אינן פוסלין את השחיטה, דכבשרא בדיקולא דמיא, ומאי דבעי רב פפא החליד במיעוט סימנים כך נראה לי שיש לפרש בעייתו כי היכי דלא תיקשי לן כל הני דאמרן, רב אמר החליד את הסכין בין סימן לסימן ופסקו פסולה, אבל החליד תחת העור כשרה, דלא מיקריא חלדה אלא תחת הסימנים שישנן בתורת שחיטה ולא תחת העור שאינו בתורת שחיטה, ובכי רב נסתפקו על תחת העור, ואליבא דבי רב דאמרי תחת העור איני יודע, שאל(נ)ו תחת צמר מסובך ותחת מטלית מהו, ואיתוקם בתיקו. והשתא רב פפא בעי אליבא דרב יהודה דפשיטא ליה אליבא דרב דתחת העור כשרה, דכל שאינו בתורת שחיטה לא עביד חלדה^{כא}*, ובעי רב פפא החליד

ב' דתוספת' חולין^{יג}: שחט סימן אחד או רובו אעפ"י ששהא הרבה שחיטתו כשרה, אלמא אין השהייה פוסלת במיעוט סימנים בתראי^{יד}.

ותו, שחט שני שלישים והגרים שליש שאמר המורה דמספקא לן דילמא כרבנן טרופאי סבירא לן דמטרפי, תמיה אני על אלה הדברים מי היו אלה רבנן דמטרפי, הלא בין לרב הונא בין לרב יהודה^{טו} דפליגי בהגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש, ופליגי נמי בשחט שליש והגרים שליש ושחט שליש, היכא דשחט שני שלישים והגרים שליש תרוייהו מודו דכשרה, דהא רובא בשחיטה איכא כדבעי רב יהודה, וכי נפקא חיותא נמי בהכשרא קא נפקא כדבעי רב הונא, ולא איפליגו בהא מילתא אלא רבנן ורבי יוסי דמתניתין^{טז}, דרבנן בעו מלא החוט על פני כולה, ורבי יוסי בעי מלא החוט על פני רובה, ובפלוגתא דרבי יוסי ורבנן נמי אמרן^{יז} תרי לישני, בלישנא קמא אמרן דבשחט שני שלישים והגרים שליש פליגי, דר' יוסי אית ליה רובו של אחד כמוהו ורבנן לית להו, ובלישנא בתרא אמרינן דבשחט שני שלישים והגרים שליש דכולי עלמא לא פליגי דכשרה, כי פליגי בהגרים שליש ושחט שני שלישים, ואפי' אי איתא כלישנא קמא, הא רב ושמואל דאמרי תרוייהו^{יח} הלכה כר' יוסי, אלמא שום ספק אין בדבר בשחט שני שלישים והגרים שליש, ואין לפרסם בדברי^{יט}.

בחידושי הרמב"ן ל, ב ד"ה תחת מטלית, שהביא את דברי הראב"ד שרוצה ליישב דברי רש"י, והרמב"ן דחה דבריו. (כ) לב, א. כא) וכ"ה בחידושי הרמב"ן שם, וראה בבעל המאור, רי"ף דף ז, א ד"ה ובעיא, ובמלחמות שם. כא*) בתוס' ל, ב ד"ה החליד, הביאו בשם ר"ת כפי' רבינו, אולם כתבו דקבעי אליבא דרב יהודה. או אפי' לאמרי כי רב, דאמרי תחת העור

איתמר: דכיון דמילתא דתליא בסברא היא, ממ"נ נקיטין לה שנויא דסמכא ועלה סמכין וכוותיה עבדינן. (יג) פ"ב ה"א. (יד) עיין שם ל, ב תוד"ה החליד, ולהלן מה שהביא בשם ר"ת, שהביאו ראיה מהתוספתא דלא כרש"י, ועיין ברא"ש בפרקין סימן ו, וראה בספר התרומה דף ג, ב. (טו) שם יט, א. (טז) שם יח, א. (יז) שם יט, א. (יח) שם יח, א. (יט) עיין

אלא ששחט כל (ה)שאר הסימנים על ידי חלדתו, מי אמרינן כיון שאין זה המיעוט^{כג} הקנה מעכב בשחיטה לא עביד חלדה, דומיא דעור, או דילמא כיון דשייך בתורת שחיטה, עביד חלדה, וכהחליד הסכין בין סימן לסימן דמי^{כד}, ודוקא הא מיבעיא ליה לרב פפא, אבל היכא דשחט רוב הסימנים בכשרות ובמיעוט הנשאר החליד הסכין תחתיו ופסקו, כשירה וכשירה היא, דברוב הסימנים הוי כבישרא בדיקולא ושוב אין דבר פוסל בה.

ובעייא דרב הונא בר נתן נמי דבעי לקמנ^{כה} שהא במיעוט סימנים מהו, כך נראה לפרשה, כי היכי דלא תיקשי לן כל הני דאמרן. למעלה מבעייתו היא בעייתו של רבה^{כו} דבעא שהיות מהו שיצטרפו, ולא פשטו ליה מידי, והדר בעי רב הונא בר נתן שהא במיעוט סימנים מהו, וקאי אבעיא דרבה והכי קאמר, אם תימצי לומר שהיות מצטרפות, היכא דעביד שהיות טובא ברוב סימנים דכי מצרפת להו לית בהו שיעור שהייה, ועבד נמי שהייה פורתא במיעוט סימנים, מצטרפת שהייה זו עם השאר או לא, מי אמרינן דכיון דכי גמרה שחיטה ברוב סימנים ואין באותם השהיות שיעור שהייה אין שהייה זו מצטרפת עמהן, דכבר כבשרא בדיקולא דמיא, וכאלו שחט בלא שהייה דמי, או דילמא כיון דברוב סימנים עבד שהיות טובא, אע"ג דלא הוה בהו שיעור שהייה, כיון דהשלים שיעור השהייה במיעוט הסימנים והוא עסוק עדיין בשחיטה, איגלאי מילתא דכל מאי דעבד בשהייה עבד ואין כאן שחיטה

במיעוט סימנים, כגון ששחט בבהמה רוב הקנה או רוב ושט, ונשאר מיעוט זה הסימן והסימן השני שלם, והחליד הסכין תחת אותו מיעוט הסימן ושחט הסימן השני על ידי חלדה זו, אי הויא חלדה תחת מיעוט הסימן אי לא, מי אמרינן עור אמאי לא עביד חלדה משום דאינו מעכב בשחיטה, והאי מיעוט סימן נמי אינו מעכב בשחיטה, דאם מניחו שלם ושחט סימן השני שלא בחלדה שחיטתו כשרה, השתא נמי כי החליד תחתיו לא הויא חלדה, או דילמא עור דלא עביד חלדה משום דאינו בתורת שחיטה כלל, אבל מיעוט סימנים אע"ג דאינו מעכב בשחיטה, בתורת שחיטה הוא, כדאמרן בפירקין דלעיל^{כז} גבי הבדלת עולת העוף לרבנן, דכי הוה אמרינן כל המעכב בשחיטה מעכב בהבדלה הוה מפקינן למיעוט סימנים, דומיא דעור, אבל אי הוה אמרינן כל שישנו בשחיטה ישנו בהבדלה, עור אינו בשחיטה ואינו מעכב בהבדלה.

והכי בעי השתא רב פפא אליבא דרב יהודה, מעכב בשחיטה הוא דקא עביד חלדה, ומיעוט סימן נמי אינו מעכב בשחיטה ולא הויא חלדה, או דילמא כל שישנו בשחיטה קא עביד חלדה, ועור הוא דלא קא עביד חלדה משום דאינו בתורת שחיטה, אבל מיעוט סימנים שהוא בתורת שחיטה עביד חלדה, והכי נמי איכא למיבעי במיעוט קמא דקנה שהחליד הסכין תחת מיעוט הקנה, ושחט כל הקנה בעוף, וקנה וושט בבהמה, על ידי חלדה זו, דמשום מיעוט הראשון שהוא בפיסול לא היינו חוששים, מידי דהוה אחצי קנה פגום,

מספר הישר לר"ת דמבעי לרב יהודה ולא לאמרי בי רב, ועיין בחידושי הרשב"א, ובר"ן על הרי"ף. (כב) כ, ב. (כג) עפ"י כ"ק. ובנדפס בטעות: במיעוט. (כד) עפ"י כ"ק. ובנדפס בטעות: ובהחליד — נמי. (כה) לב, א. (כו) לפנינו:

איני יודע, היינו משום דשחיטה לא שייכא בעור והוי חלדה לפי שהוא שלם, אבל סימנים דשייכי בהו שחיטה, ואפ"ה אין צריך לשחוט אלא הרוב המיעוט שעל הסכין הוי כאילו כבר נחתך, ולא הוי חלדה. אמנם עייז לקמו מה שהביא רבינו

שאלו על ההגרמה ועל הדרסה ועל העיקור, מפני ששום ספק אינו נופל שם לשאול עליו כאשר נופל בחלדה ובשהייה^{כט}.

ורבינו יעקב זצוק"ל פירש בספר הישר^ל: בעי רב פפא החליד במיעוט סימנים מהו, רב פפא אדרב יהודה קאי ולא אבי רב לא^{לב}, והכי בעי שהכנים סכין בתוך מיעוט סימנים ושחט הרוב כהלכתן אלא שהחליד תחת המיעוט, מי הוי כהחליד תחת העור וכשרה, ולנקובת הושט לא חיישינן דדרך שחיטה היא, כי היכי דלא חיישינן גבי קדשים אם החליד תחת העור לענין מום, או דילמא חלדה בסימנים הויא חלדה אפילו במיעוטייהו ולא דמו לעור. אבל החליד במיעוט סימנים לאחר ששחט הרוב כשירה, דהוי כמי ששחט שני שלישים והגרים שלישי, וכדאמרן לעיל גבי גרגרת דאין בה שהייה בעוף, וכן פסק הערוך^{לג} דאין בה שהייה בעוף, ובתוספתא דחולין^{יג} נמי גרסינן אחד^{לג}* או רוב אחד בעוף אע"פ ששהא לזמן מרובה וגמרה, שחיטתו כשירה.

וקשיא לי טובא מה שדימה חלדת מיעוט הושט להחליד תחת העור בקדשים לענין מום, דחתיכת העור אי חשיבא מום, בכי האי גוונא שרא רחמנא לחתוך העור

כלל בכשרות, שהרי בתוך שחיטתו יש שיעור שהייה, ונמצא שמתחילה ועד סוף כל מה ששחט בשהייה שחט.

ואם יש לגמגם בזה, דכיון דשחט רוב הסימנים ועדיין השהייה לא נגמרה, היאך נוכל לצרף מיעוט, השהייה שבמיעוט סימנים לרוב שהייה שברוב סימנים, שהרי אין שהייה פוסלת במיעוט סימנים, אין לתמוה בזה, דהכי אמרינן בפ"ק דסוכה^{כז} אויר פחות משלשה טפחים מצטרף לסוכה קטנה ואין ישנין תחתיו, והוינן בה, ומי איכא מידי דאיצטרופי מצטרף ואין ישנין תחתיו, ומהדר טיט הנרוק יוכיח, שמצטרף לארבעים סאה והטובל בו לא עלתה לו טבילה. הנה טיט הנרוק שאין בו כשרות מקוה ואפי' הכי מצטרף להשלים, והאור נמי אין בו כשרות סוכה ואפילו הכי מצטרף להשלים, ואין הכי נמי איכא למימר אע"פ שאין תורת שהייה במיעוט סימנים, מצטרף להשלים השהייה, ואיגלאי מילתא שכל מה ששחט בשהייה שחט, משום הכי נסתפק אם מועיל הצירוף בכאן לפסול השחיטה אם לאו. ודוקא בזה נסתפק רב הונא, אבל היכא דשחט רוב הסימנים בכשרות בלא שהייה, שוב אין שהיית מיעוט הסימנים פוסלת^{כח}, ובעבור זה שאלו על החלדה ועל השהייה, ולא

סי' ט, הביאו בשם ר' ישעיה והשיג עליו, והזר זהב על המכריע מתאמץ ליישבו, אמנם באמת ט"ס הוא ביש"ש, דבסי' שלאח"ז סי' י מביא היש"ש הפי' הזה בשם ר' אושעיא הלוי, וראה בספר בעלי התוס' עמ' 35 הערה 25 שהביא מספר הישר שגרס: ר' שמעיה. (ל) סי' שנו (דפוס ווין), סי' תמג (הוצאת שלזינגר). ושם ישנם כמה שיבושי לשון, ובספרנו הלשון מתוקן. (לא) ראה לעיל הערה כא*. (לב) לפנינו בספר הישר נוסף: דהא לא פריש. (לג) בערך גרס (הוצאת קאהוט) ח"ב שסו ע"ב. (לג*) = שחט אחד.

רבא. (כז) יט, א. (כח) וראה בשלטי הגבורים רי"ף דף ז, ב שהביא מלשון ריא"ז: ומז"ה אומר שאף אם שהה קצת מן השהיות הללו בשחיטת מיעוט האחרון של סימן, הואיל והתחיל בשהיות קודם ששחט רוב הסימנים אף זו אסורה מספק, אבל אם שחט רוב הסימנים בלא שהיה, אע"פ ששהה אח"כ שהייה גדולה, וחזר ושחט מיעוט הסימנים, שחיטתו כשרה, שאין לך דבר פוסל בשחיטה אחר ששחט רוב שנים בבהמה ורוב אחד בעוף. (כט) ועיין באו"ז ח"א סי' שעח שהאריך. — בתוס' לפנינו בד"ה החליד, הביאו פי' אחד בשם ר' אושעיא, והיש"ש חולין פ"ב

אבל במיעוט קמא דקנה לא, מידי דהוה אחצי קנה פגום לז'. ותו, דדוחק גדול הוא זה לומר שכל האמוראים שהזכירו שהייה בעוף הוא מדרבנן, והיה לול' לפשוט משם לח', ואדרבא יש להוכיח דשהיית העוף מדאורייתא סבירא להו מדקא מיפלגי בשהיית העוף, ויש מי שהיה משער בשחיטת עוף לשחיטת עוף, אי אמרת בשלמא דשהיית עוף דהוה במיעוט קמא דושט אגמריה רחמנא למשה מסיני, משום הכי מחמיר ומשער לההיא שהייה בשחיטת עוף אחר, אלא אי אמרת דלא אגמר ליה אלא בסימן אחד או רובו, והך דעוף במיעוט ושט הוא מדרבנן, היכי מחמירנן בשהייה דהיא מדרבנן יותר משהייה דרוב סימן דבהמה דהיא מדאורייתא, דהתם משערין בשחיטת בהמה והכא משערין בשחיטת עוף, אלא ודאי שהיית מיעוט ושט קמא מדאורייתא הוא.

ותו, מאי דמסתייע מר משהיית עור לענין מום בקדשים, אנה מצינו שפגימת העור חשיבא מום בקדשים, ואפילו מום עובר שיהיה צריך להמתין עד שיתרפא ויעבור מומו, והרי כל המומין הן מנויין בבכורות לט' בפרק על אלו מומין, ובכולן לא הזכיר פגימת העור. ואי אמרת יש להוכיח משם דפגימת העור חשיבא מום עובר, מדתנן נפגמה אזנו מן הסחוס אבל לא מן העור, ואמרינן בגמרא לט' אי הכי אפילו מום עובר נמי, אלמא תנן ולא מן העור וכו', דאלמא עור נמי איקרי מום עובר, אין זו הוכחה, דודאי בפגימת אוזן שהיא בראש אבר והיא חשובה מום, התם אמרינן שאם נפגמה מן הסחוס חשיב' מום

ולשחוט, וכיון דעור לאו בתורת שחיטה הוא מה לי חתכו למעלה, מה לי החליד הסכין תחתיו ושחט, אבל סימנים שהן בתורת שחיטה, כיון שהחליד הסכין בתוך מיעוט הושט זהו נקב גמור, וכיון דאין דרך שחיטה בכך כאילו ניקבו בקוץ דמי, והיאך יעלה על דעת אדם להכשירו והעמידו בתיקו. ותו, דחתיכת העור לא חשיבא מום בקדשים כדבעינן למימר לקמן, והילכך אין להוכיח משם להחליד במיעוט ושט.

ושהא במיעוט סימנים פירש'ל: כגון ששחט מיעוט ושט ושהא שיעור שהייה וחזר ושחט (ברוב) [הרוב], מהו, כיון דבתורת שחיטה קא עסיק'ה ולא הפסיק שחיטתו לא גמירי שהייה במיעוט אלא במידי דמינבלה בה, כגון בין סימן לסימן, או כגון רוב גרגרת או רוב ושט בבהמה, אבל במידי דמיטרפא ביה, כגון נקובת הושט דהוי כנקובת הדקין טריפה ולא נבילה, לא גמירי שהייה, וטריפה נמי לא הויא, דבדרך שחיטה קא עסיק, כי היכי דלא הויא שהייה בעור לענין מום בקדשים, או לא, דאפילו במידי דמיטרפא ביה גמירי שהייה, תיקו. ומדאמרינן לי כדי שחיטת בהמה לעוף ליכא למיפשט, דאיכא למימר לכתחלה קאמר, אי נמי מדרבנן, ופסוקת הגרגרת נבילה דהא הדר ביה ר' עקיבא לר' ישבב לז', אבל נקובת הושט טריפה, אם לא על ידי שהיית מיעוט סימנים בתורת שחיטה.

וקשיא לי להאי פירושא טובא, חדא דמיעוט סימנים, בתרווייהו משמע, ומר לא מצי לאוקמה אלא במיעוט קמא דושט,

לז') חולין כח, א. (לח) = לר"ת.
לח') וכ"ה ברא"ש שם פ"ב סימן ו. (לט) לז',
א. (לט') שם שם, ב. (מ) בכ"ק ולפנינו
ליתא.

לד) ספר הישר שם. (לה) ע"פ כ"ק וכ"מ,
ובספר הישר: "שחיטה הוא ולא", ובדפוס
בטעות: פסיק. (לו) שם לב, א. (לז) שם
במשנה מחלוקת ר"ע ור' ישבב והודה לו ר"ע.

חשיב מום אם כן משום שחוטי חוץ לא לחייב, דהא אינו ראוי לבא בפנים, וכל שאינו מתקבל בפנים אין חייבין עליו בחוץ, כדכתיב^מ ואל פתח אהל מועד לא הביאו, וכל שכן דחתיכת העור לא הויא מום. ותו, דבהדיא תניא בפרק שני דתוספתא חולין^מ: שחט מיעוט הושט ושהא כדי שחיטה ואחר כך שחט את שניהם^מ טריפה ושחיטה מטהרתה^מ. הילכך אין פנים לפתרונו, ומה שכתבתי נראה לי עיקר.

קבוע, ואם נפגמה מן העור חשובה מום עובר, אבל בכל גוף הבהמה לא מצינו שפגימת העור חשובה מום כלל, ואפילו מום עובר^מ. ובשלהי פירקין^{מב} אמרינן השוחט חטאת בשבת בחוץ לע"ז חייב חטאת^{מג}, פירוש משום שחוטי חוץ, ומשום שבת, ומשום ע"ז, ומוקמה התם בחטאת העוף, וכגון שהיה חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא וגמרו, דכולהו בהדי הדדי קא אתיין, מוכיח מכאן דחצי קנה פגום לא חשיב מום בקדשים, דאי

ערך ו

בדין קרקעות אין להם אונאה

דאמר שמואל^ג הקדש שוה מנה שחיללו על שוה פרוטה מחול.

מכאן מוכיח דבין ר' אמי בין ר' יוחנן סבירא להו דאין אונאה בקרקעות אבל ביטול מקח יש להן. ורבינו חננאל זצוק"ל כתב^ד: וראינו בתלמוד ארץ ישראל בכתובות בפ' אלמנה^ה מתניתא פליגא על ר' יוחנן, אלו דברים שאין להם אונאה^ו הקרקעות, פתר לה בדבר שאינו מופלג, פירוש שלא הגיע הטעות כחצי דמי החפץ, ולא נתברר לנו דין זה היטב, דחזינן בפרק המקבל שדה מחברו^ז בענין זבן במאתים

* גרסינן בפרק הזהב^א: אלו דברים שאין להם אונאה, הקרקעות והעבדים והשטרות וההקדשות. אמר רבא אמר חסא, בעי רבי אמי אונאה אין להם, ביטול מקח יש להן או אין להן, אמר רב נחמן הדר אמר חסא פריש^ב רבי אמי אונאה אין להם ביטול מקח יש להם, רבי יונה אמר אהקדשות, רבי ירמיה אמר אקרקעות, ותרוייהו משמיה דרבי יוחנן אמרי אונאה אין להם ביטול מקח יש להם, מאן דאמר אהקדשות כל שכן אקרקעות, ומאן דאמר אקרקעות אבל אהקדשות לא, כדשמואל,

רבינו, וראה בספר אמרי משה בסי' ב-ג מה שהאריך בזה, ובבית הלוי ח"ב סי' יא.

* בפסקיו ב"מ עמ' קפו ועמ' שמח ציין רבינו לעיין בערך ו בספר המכריע. (א) בבא מציעא נו, א — נו, א. (ב) וכ"ה בדק"ס, ולפנינו: פשיט. (ג) קידושין יא, ב וש"נ. (ד) ראה או"ז ח"ג-ד ב"מ סי' קסב. (ה) ירושלמי כתובות פ"א, הל"ד. (ו) באו"ז שם, ובר"ף כאן דף לב, א נוסף: אמר ר' יוחנן אם היה דבר מופלג יש לו אונאה. (ז) שם נוסף: העבדים והשטרות. (ח) ב"מ קח, א.

(מא) עיין שם לז, א רש"י ד"ה אבל לא מן העור, וכן בפסקי רבינו לבכורות שם, דהאי עור היינו אליה רכה של אוזן. ולזה מוכן דהאי עור הוא חלק מראש האבר של האוזן. (מב) מ, א. (מג) לפנינו: "שלש חטאות". ועיין שם בתוד"ה חייב. (מד) ויקרא יז, ד. (מה) ה"ב. (מו) לפנינו בתוספתא נוסף: או שנקב הוושט ואח"כ שחט את שניהם. (מז) וכן הקשו בתוס' על רבינו תם מהתוספתא, ועיין לעיל הערה יד. ועיין בחידושי ר' עקיבא איגר על שו"ע יו"ד סי' כד בהשמטות מה שדן בדברי רבינו תם ובשיטת